

VOLUM EDITAT DE
SORIN CRISTESCU

Regina Maria
Insemnări
din ultima parte a vieții
(MARTIE 1937–IULIE 1938)

Studiu introductiv, traducere și note de SORIN CRISTESCU

Postfață de MIHAIL MIHAILIDE

CORINT
BOOKS

—2018—

crescut nemăsurat, sălcii sădite nu se știe de cine au crescut și au devenit un adevărat hățiș, ca în *Frumoasa din pădurea adormită*, multe vor trebui să fie tăiate. Sigur că eu trebuie să o iau încet, dar am urcat multele trepte foarte bine și mă simt bine pe dinăuntru, așadar mica mea problemă care mă îngrijora până de curând se pare că aproape a dispărut. M-am simțit bine și m-am bucurat să împart totul cu fiicele mele.

Zwiedy a făcut minuni cu transportul și organizarea. Are într-adevăr un cap uluitor în privința aceasta. A fost foarte dificil de organizat pentru că suntem foarte mulți și fiecare locuiește în case separate.

De îndată ce au putut, toți cei din familia Puma¹ au intrat în apă: Pa, Ma și cei trei copii. Lui Andy nu i s-a permis încă pentru că este răcit.

Mignon arată foarte mulțumită, Ileana jubilează. Toate sunt într-o ordine admirabilă, doar un singur lucru este dezagreabil: o incredibilă invazie de muște, un lucru care rareori se întâmplă pe aici. Milioane de muște, brute nesuferite!

Recepția obișnuită la Bazargic, doar că și mai călduroasă ca în anii trecuți, pentru că sunt privită de parcă m-aș fi întors din morți. La Tenha Juvah², prietenul nostru Fotino, *très émotionné*, cu o splendidă orhidee violetă în mână, a ținut un mic discurs foarte inspirat. Din fericire, nu părea *extrem* de neliniștit pentru Elisa, dar spune că este foarte deprimată. Și eu sper că se va recupera. Îi trimit permanent toate urările mele arzătoare pentru refacerea ei.

După prânz, o mică siestă și la ora 4 Zwiedy m-a luat cu mașina pe un drum pe care l-a trasat el însuși într-un mod foarte inteligent printre vii și care duce la noul nostru domeniu. A fost în stare să-mi rotunjească terenul dincolo de visurile mele cele mai îndrăznețe, *englobant* [înglobând] câteva locuri fermecătoare și un splendid *point de vue* [punct de observație] care domină toate posesiunile mele, o priveliște cuprinzătoare peste mare și peste pământ. Aici vrea să construiască o mică ciudățenie menită să încoroneze întregul.

Restul celor care formează societatea mea s-a strâns la Ciupercă, unde o uriașă masă de ceai, cu un set de cești incasabile, a fost organizată de Zwiedy în fața casei,

¹ Puma este numele pe care Regina Maria îl dădea ginerelui ei, Anton von Habsburg, din 1931 soțul principesei Ileana.

² În traducere „cuibul liniștit”.

pe terasa largă care ne oferă acea priveliște încântătoare. Masa a fost presărată cu multe cârciumărese portocalii, culoarea aranjamentului fiind surprinzător de atractivă. Oamenii mei chiar au învățat de la mine ce înseamnă bunul-gust și nu trebuie să mă îngrijorez dacă nu am timp să fac lucrurile eu însămi. Trandafirii sunt cam între două sezoane – sunt mai frumoși cei care înfloresc mai târziu. Sunt o mulțime de ochiul-boului. Gutmann arată foarte încântat. Sigur că nu are genialitatea pe care o avea Janin, cu toate acestea este un prieten. Mai târziu a trebuit să vorbesc cu el și să mă uit atent la fiecare bucată de teren.

În pofida activității intense desfășurate până acum, nu am fost obosită, doar bu-curoasă că mă pun pe picioare. Pe drumul spre casă am trecut prin Grădina lui Allah, care este o uluitoare simfonie de culori, și l-am vizitat pe scumpul Dominic în vreme ce i se făcea baie. Este găzduit împreună cu Ritta în camera cea mai de jos și cea mai mică de la Mavi Dalga și, cu toate că este cam îngust locul, Ritta se arată încântată. Dar, așa cum este și firească, prima zi este întotdeauna destul de haotică.

Miercuri, 29 septembrie 1937, Tenha Juvah

În dimineața asta i-am luat pe Mignon, pe Andy, pe Rosemary, pe Zwiedy și pe Pog la o plimbare cu *Ilderim*¹. Numai că toți sunt foarte grijulii cu mine; pentru că marea a fost ușor *crêpée* [încrețită de valuri], nu m-au lăsat să ating viteza maximă și nici nu ne-am plimbat prea mult. Am condus eu însămi.

O zi într-adevăr splendidă și caldă. Familia Puma și-a petrecut dimineața în apă sau lângă ea. Este exasperant că trebuie să mă menajez atât de mult; sunt așa de multe locuri unde vreau să mă duc, să inspectez, să mă uit în detaliu. În clipa de față, toată lumea are câte o răceală căpătată în urma călătoriei, dar adoră vremea de vară.

L-am avut la prânz pe credinciosul Fotino și după ceai ne-am dus să vedem micul său muzeu și diferitele îmbunătățiri pe care le-a făcut în oraș. Ne-am dus să inspec-tăm și casa Elisei. Fotino ne-a dat vești ceva mai bune despre ea.

Copiii sunt foarte fericiți, dar eu nu-i pot avea decât în doze mici, pentru că dacă sunt mai mulți împreună sunt epuizanți.

¹ Ambarcațiunea Reginei Maria.

Înainte de cină, o discuție de afaceri cu Zwiedy. Cină de familie în jurul canapelei mele, cu Rosemary ca a cincea persoană.

Joi, 30 septembrie 1937, Tenha Juvah

Altă zi perfectă, numai că dimineața am stat liniștită, deși m-am simțit teribil de tentată să plimb prin împrejurimi. Pumele au stat din nou aproape toată dimineața în apa mării.

La prânz i-am avut invitați pe mitropolitul polonez și un alt preot. Mitropolitul nu știa nicio altă limbă în afară de cea maternă, dar preotul vorbea bine germana, era comunicativ și chiar interesant. A fost cândva preot la St. Petersburg și îi urăște pe bolșevici la fel de mult ca și noi. Sărmana sa mamă a rămas la St. Petersburg și nu i se permite să iasă din țară.

La 4 am plecat cu automobilul, cu Zwiedy la volan, în diferitele puncte pe care încă nu le-am vizitat. De asemenea am mers mult pe jos, m-am dus în Grădina Ducky până la cruce, am luat notă de noile mele terenuri achiziționate, apoi m-am regăsit cu societatea mea în zona tufișurilor mici și la final am organizat un picnic cu ceai, inclusiv copiii și bonele lor, la *Heiliger Hain* [Dumbrava Sfântă], un loc pe care toată lumea l-a îndrăgit. Tot ce se afla în Grădina Ducky a crescut incredibil și Zwiedy împreună cu Gutmann au trasat și au realizat diferitele cărării din pietre care duc în diferite direcții, așa că toate părțile sunt reunite și poți să simți din plin plăcerea de a te plimba. Zwiedy a luat literalmente tot locul în inima sa și face tot ce poate pentru a îmbunătăți totul, evitând cu grijă orice lucru crede el că nu mi-ar face plăcere. Uneori ideile noastre sau mai bine zis gusturile noastre intră un pic în conflict la început, dar în cele din urmă el vede că eu am dreptate. Aici totul trebuie ținut într-un stil foarte simplu sau absurd de simplu, altminteri imaginea corectă se pierde. Pe înălțimea acare domină totul și care trebuie să poarte numele meu, Zwiedy visează să ridice un fel de mic templu grec, singurul stil prin care consideră că se păstrează ceea ce crede el că reprezintă eu. A trebuit să-l conduc cu blândețe și pe departe la explicația clasică a faptului că așa ceva nu se poate potrivi cu ceea ce există deja. Până la urmă o să vadă că eu am avut dreptate, dar deocamdată simt că este un pic dezamăgit. Mai târziu, când toată lumea se va delecta cu ceea ce am făcut eu, o să-i placă și lui, dar

din când în când mai deplânge înclinația mea pentru un stil prea rustic. Ballif obișnuia să facă la fel. Ăsta-i spiritul militar.

Vineri, 1 octombrie 1937, Tenha Juvah

Altă zi perfectă. Mignon a avut însă o durere violentă de stomac și a rămas în pat toată ziua. Eu, dimpotrivă, m-am sculat mult mai devreme decât de obicei și mi-am pus la încercare forțele să văd cât de mult aș putea face fără ajutor și fără baston. A fost un proces oarecum lent, dar am negociat vitejește multele lui etape și per ansamblu nu sunt nemulțumită de progresele mele.

Mignon mi-a lucrat în piatră o frumoasă Madonna Stella Maris care ține în mână o navă, pentru un colț din casa mea, unde va fi așezată lângă perete. O statuie într-adevăr frumoasă realizată din piatră albă.

După-amiază am făcut încă o tură cu Zwiedy ca să inspectez acele părți din terenurile noastre unde eu nu am fost până acum. Toată dimineața s-a urcat pe dealuri ca să inspecteze fântânile de unde ne vine apa. Aici apa este întotdeauna un motiv de neliniște, pentru că izvoarele au un mod al lor de a dispărea pe neașteptate.

Am luat ceaiul cu Ileana și Anton la Cara Dalga, care arăta frumos și pe care Ileana o adoră. De asemenea am cinat cu Ileana și Anton.

Sâmbătă, 2 octombrie 1937, Tenha Juvah

Adevărată vreme de vară. Mignon s-a recuperat și m-a luat la plimbare în automobilul ei, un super-Packard¹ pe care tocmai l-a primit, o mașină magnifică și care se deplasează admirabil de lin. Ne-am dus la Cavarna, o localitate pe care ea încă nu o cunoaște. Mașina a fost deschisă, așa că am înghițit o porție bună de praf.

Am luat ceaiul la Cara Dalga. Copiii au apărut îmbrăcați adorabil, au venit să fie filmați împreună cu Granny [bunica], un film foarte scurt, care să demonstreze lumii că într-adevăr sunt din nou pe picioare.

¹ Packard a fost o marcă americană de automobile de lux, construite de Packard Motor Company Car of Detroit, Michigan, iar mai târziu de Studebaker Packard Corporation din South Bend, Indiana. Primele automobile au fost produse în 1899, iar ultimele în 1958.

Apoi o plimbare bună dincolo de vii, de-a lungul coastei, terminându-se cu treptele care duc la Grădina Ducky, trepte pe care Zwiedy le-a trasat împreună cu Gutmann. Ileana, Anton, copiii, Zwiedy. În Grădina Ducky am luat-o pe Mignon ca să-i arăt anumite lucruri, în vreme ce toți ceilalți, cu excepția copiilor, s-au dus de-a lungul coastei până la capătul proprietății mele. A fost o seară frumoasă, dar din păcate la 6 era deja aproape întuneric. Picioarele mele și digestia sunt bune, doar ochii îmi fac probleme; nu văd așa cum ar trebui.

Mignon s-a întors foarte mulțumită puțin după ora 8. Se pare că s-a bucurat de călătorie și nu a prins-o ploaia.

Duminică, 3 octombrie 1937, Tenha Juvah

Astăzi Mignon a ieșit la plimbare cu prietena ei în supermașina sa ca să viziteze Constanța, despre care păstrează amintiri frumoase din copilărie.

Aici a fost o furtună violentă, cu tunete și rupere de nori înainte de amiază. Este bine pentru florile și plantele mele, dar un dezastru pentru drumuri fiindcă au venit asemenea șuvoaie de apă încât numai Dumnezeu știe cât pământ au măturat în drumul lor pe treptele de piatră.

Eu nu am ieșit pe afară, dar de dimineață am avut o discuție cu Zwiedy, pe care abia dacă l-am văzut de când sunt aici, prinsă cum sunt de numeroșii mei oaspeți. Ileana s-a dus să navigheze cu Herdan¹, omul care vinde tot ce înseamnă pâine albă la București și care are o pasiune pentru navigația cu vele. Ileana a spus că este o barcă frumoasă și a venit acasă chiar înainte de a începe ploaia. A fost și Marioara cu ea. A plouat cam toată după-amiaza și, cum aveam deja gâtul destul de dureros și înțepenit, nu am mai îndrăznit să ies pe afară, lucru care mi-a lipsit. Înainte de cină, Ileana, Anton, Zwiedy și cu mine am făcut o partidă de rummy.

Luni, 4 octombrie 1937, Tenha Juvah

Gâtul meu înțepenit mi-a provocat mari dureri noaptea; a trebuit să o chem pe Anna să mă maseze cu Mentolatum. Dimineața m-am simțit mai bine, dar nu am ieșit cu *Ilderim* așa cum sperasem, i l-am împrumutat totuși Ilenei, care s-a dus la

¹ Probabil Max Herdan, patron de mori și fabrici de pâine din București în anii 1930.

locul unde bolșevicii încearcă să ridice vechea navă scufundată al cărei catarg s-a văzut atâția ani ieșind din apă.

M-am dus la Cara Dalga, unde i-am permis lui Guggenberger să facă vreo câteva poze care vor fi pentru publicul larg dovada că într-adevăr sunt din nou pe picioare.

Ploaia a înnoroit drumurile și totul este plin de o mazăgă lipicioasă, dar a făcut mult bine plantelor și florilor mele, le-a înprospătat de minune, iar trandafirii au înflorit a doua oară.

Înainte de ceai, plimbare cu Mignon, care are tendința de a fi leneșă. Ceai la Cara Dalga, unde atmosfera este în mod special *appaisante* [calmantă]. Seara, un film excelent la vila Izbânda. Mă simt bine, dar categoric mă confrunt cu o răceală. Toți cei din jurul meu au răceli serioase.

Marti, 5 octombrie 1937, Tenha Juvah

Ziua a început absolut strălucitor, am trimis-o pe Mignon să facă o tură cu *Ilderim*, să conducă chiar ea. Marea, care arăta netedă ca o oglindă, a fost destul de dezamăgitoare, așa că s-a întors mai repede decât mă așteptam și m-am întâlnit cu ei când se întorceau pe chei. M-am plimbat cu Gutmann, am plănuit straturi noi pentru trandafirii noștri favoriți: Rev. Page Roberts, Mrs. Sam Mac Geer (Sam McGreedy este, cred, numele corect) și Heinrich Wendland sau mai degrabă H.W. [?] Jos, pe terasa „România Mare”, se pare că trandafirii cresc foarte bine. Frumoasa statuie [a Madonnei] Stella Maris a fost pusă la locul ei și arată nemaipomenit de frumos lângă zidul dinspre mare. *Schutzpatronin des Hauses* [patroana protectoare a casei].

Anton a plecat cu mașina cu *Kindergesellschaft* [societatea copiilor] ca să petreacă după-amiaza la Ekrene, iar eu mi-am luat cele două fiice¹ la ceai, la Ciupercă. Numai că vremea n-a fost prea grozavă în această după-amiază, nici luminozitatea n-a fost cum ar fi trebuit să fie. Ne-am dus și am stat o vreme în Grădina Ducky. M-a cam usturat în gât și am avut o ușoară temperatură. Voiam să vedem un film în seara aceasta, dar am renunțat, pentru că nici Ileana, care a stat prea mult în soare, nu se simțea prea bine.

Micul Andy s-a plimbat cu mine în dimineața asta. Îi place să se facă util. I-am dat voie să taie trandafirii ofiliți, ceea ce a făcut cu entuziasm.

¹ Ileana și Mignon.

Miercuri, 6 octombrie 1937, Tenha Juvah

Oribilă schimbare de vreme. Dintr-odată s-a făcut foarte rece, încât nu mai pot deschide fereastra deloc. Și nici nu mă simt foarte bine!

Am avut o zi urâtă din punctul de vedere al sănătății, cu febră, dureri de cap, o senzație de greutate în mâini și în picioare, în plus, am fost predispusă la tuse. Doar grație mixturii lui Zwiedy mi-a trecut durerea în gât. În schimb, am avut plăcerea de a-l avea cu noi pe micul Friedel¹. Este un tip tare micuț și simpatic. *Tout d'une pièce* [un om dintr-o bucată], cu un adevărat sentiment regal de *Honneur oblige* etc...

L-a văzut pe Nicky, care vine din când în când pe la ei. Ține morțiș ca Friedel să-i dea Jeannei titlul de prințesă de Hohenzollern, lucru cu care el nu este de acord. În schimb, este dispus să-i dea un titlu morganic de la una din celelalte *Besitze* [proprietăți] ale sale. Numai că Nicky a spus că atunci [când] va lua numele soției sale, nu va admite ca ea să aibă un titlu mai decât al său.

Ce influență colosală are femeia asta asupra lui, *elle fait de sa vie* [îi strică viața] cu pretențiile ei: bani, poziție, onoruri, nimic nu-i de ajuns pentru ambițiile ei. El nu are cum să aibă o viață tihnită atâta vreme cât ea insistă să trăiască în toate privințele peste posibilitățile lui Nicky.

Din păcate, Mignon pleacă astăzi. Andy² și cu mine ne-am împrietenit de minune. În fiecare dimineață venea la mine înainte de micul dejun, îi plăcea să stăm de vorbă și să se uite la diverse lucruri din camera mea. Un băiat peste măsură de bun, peste măsură de ascultător și aș putea să spun și peste măsură de sensibil, cu o mare capacitate de a iubi. Ieri se părea că va izbucni într-un șuvoi de lacrimi în camera lui din josul scârilor pentru că a înțeles că nu va putea să o ia pe Granny cu el la Belgrad. „Îmi plac și ceilalți, dar o vreau pe Granny.”

La masa de prânz, micul și simpaticul Fotino *en plus*. Am discutat cu el despre [doctorul] Friedländer pentru Elisa Brătianu, care acum este ținută la pat cu flebită, sărmana de ea.

¹ Friedrich „Friedel”, prinț von Hohenzollern (1891-1965) – fiul cel mare al lui Wilhelm von Hohenzollern (1864-1927) și al prințesei Maria Teresa de Bourbon-Două Sicilii. A avut un frate geamăn, Franz Joseph, prinț von Hohenzollern-Emden, ofițer de marină pe nava *Emden*, născut la câteva minute după el, decedat în 1964.

² Prințul Andrei „Andy” (1929-1990) – al treilea fiu al regelui Alexandru al Iugoslaviei și al Mariei, principesă a României.

Vremea este îngrozitoare și îmi pare tare rău pentru Friedel. Lui îi place să se plimbe și să facă fotografii, dar astăzi nu a fost deloc lumină. Cu toate acestea, plin de energie cum este, n-a renunțat la plimbare.

Mignon a plecat după ceai. Mi-a fost greu să mă despart de ea. Oare când ne vom mai întâlni din nou?

Mi-a fost greu să mă despart și de prietenul meu Andy.

Seara am avut un film, dar eu nu m-am simțit suficient de bine ca să înfrunt obo-seala și vremea rece.

Filmul a fost frumos, *Captains Courageous*¹, după o povestire de Kipling. Splendide peisaje maritime, Ilenei i-a plăcut mult, ea iubește enorm tot ce ține de mare².

Joi, 7 octombrie 1937, Tenha Juvah

M-am trezit pe o vreme cu soare strălucitor, marea perfect calmă, așa că Ileana l-a scos afară pe *Ilderim* și a pornit cu copiii ei și cu alții până la Caliacra. Din păcate, soarele nu a durat, dar azi a fost din nou foarte cald. I-am luat pe Friedel și pe Zwiedy până la Ciupercă, iar vila i-a încântat cu priveliștea ei, apoi m-am despărțit de ei, așa ca Zwiedy să-i poată arăta oaspetelui nostru și alte părți ale terenurilor noastre.

De trei zile nu prea sunt în formă. Îmi simt picioarele îngrozitor de grele, am respirația scurtă, de fapt, abia mă mai pot mișca, o senzație foarte dezagreabilă. Cred că mă amenință o răceală, pentru că mai și tușesc și am și un pic de temperatură.

Friedel este un oaspete minunat pentru că îl interesează absolut totul, este fotograf, botanist, îi place să hoinărească îndelung de unul singur și să observe plantele și pietrele, se bucură de fiecare detaliu al naturii și peisajului. De data asta îl găsesc mai drăguț ca niciodată și categoric este mult mai iubitor cu mine decât fiii mei. A plecat pe înserat. Și Zwiedy s-a dus la București pentru zece zile. După cină, pe care am luat-o singură cu Ileana pentru că Anton a plecat și el la București, am văzut un film bun.

¹ *Captains Courageous* – film de aventuri produs în 1937 de Metro-Goldwyn-Mayer, după romanul cu același titlu al lui Rudyard Kipling, în regia lui Victor Fleming, cu Freddie Bartholomew și Spencer Tracy.

² În 1929 principesa Ileana obținuse brevetul de căpitan de vas în urma unui examen.

Vineri, 8 octombrie 1937, Tenha Juvah

Mare agitată, nu prea mult soare, dar atmosfera este caldă. Totuși am hotărât că trebuie să-mi ofer o zi de completă odihnă pentru că am o senzație neplăcută de extremă epuizare pe care este nevoie să o depășesc și, deoarece cred că este vorba de o răceală, cel mai înțelept ar fi să renunț pentru vreo două zile. Numai că fac întotdeauna cu mare regret un lucru de genul acesta, mai ales aici, la Tenha Juvah, unde totul mă îndeamnă să ies în aer liber.

Cu toate acestea, am fost foarte ocupată pentru că s-au strâns multe scrisori. Tocmai am primit o telegramă de la sora B[eatrice], la care am răspuns pe larg.

Am avut multe de povestit cu Ileana, iar după ceai și un pui de somn după-amiază, a venit Marioara Romalo să ne citească o carte amuzantă, pe care mi-a trimis-o Peterkins¹.

La lăsarea nopții m-am simțit din nou tare tristă.

Sâmbătă, 9 octombrie 1937, Tenha Juvah

Nu sunt deloc bine, ce plictiseală! M-am resemnat să rămân în pat. Mă simt incredibil de slăbită. Mi se pare că îmi simt pulsul peste tot, care bate și mă epuizează. Îmi simt capul golit. Dar m-am resemnat cu regret să rămân în pat, chiar dacă totul mă cheamă afară.

Este totuși foarte plăcut să stai în frumoasa mea cameră mare.

Sâmbătă [corect: duminică], 10 octombrie 1937, Tenha Juvah

Am avut o noapte grea, m-am trezit foarte slăbită și cu capul atât de golit, încât în vreme ce mă spălam în această dimineață m-a cuprins pe neașteptate o amețeală îngrozitoare, pământul, cerul și eu însămi păream că ne vom dizolva dintr-odată, totul s-a făcut alb și în același timp am simțit un soi de cutremur în atmosfera din jur și în creierul meu, ceea ce germanii numesc *ein Flimmer* [o sincopă], ca atunci când ți se administrează cloroform. Presupun că am fost cât pe ce să leșin. Hanni a fost cu

¹ „Peterkins” – este vorba despre Peter (Petru), primul fiu al regelui Alexandru Karageorghievici al Iugoslaviei și al Mariei, principesă a României.

mine și s-a comportat bine, fără să pună întrebări, doar m-a ținut până mi-am revenit la normal. Dar detest să mi se întâmple așa ceva și după aceea m-am simțit golită de orice picătură de sânge și abia am fost în stare să ajung în pat, unde m-am simțit ca în siguranța unui port primitor.

Ziua nu a fost deloc plăcută, dar n-am mai avut temperatură seara, lucru care mi-a dat curaj. N-am putut să fac prea multe azi.

Familia Pochhammer¹ (primul secretar german și soția) a fost invitată la prânz. Ileana a prezidat masa, iar eu i-am primit după aceea pentru a-mi lua rămas-bun.

Luni, 11 octombrie 1937, Tenha Juvah

Am dormit puțin și nu m-am odihnit bine. Am o durere insuportabilă de cap, dar una peste alta mai bine. Sunt disperată că trebuie să rămân în pat când îmi doresc atât de mult să fiu oriunde în aer liber. M-am ocupat cât am putut de mine însămi fără să-mi uzez prea mult forțele. Ileana a trimis după Fritsch pentru că ultimele analize nu au fost tocmai bune. Se pare că sunt din nou anemică, de aici aceste manifestări de slăbiciune și această senzație bolnăvicioasă de epuizare.

Trandafirii sunt mai mult decât adorabili. Din fericire, ador camera mea mare și albă. Din toate camerele pe care le am oriunde, aceasta îmi place cel mai mult.

Mărti, 12 octombrie 1937, Tenha Juvah

A 42-a aniversare a Lisabetei². Mă întreb ce face, cum se simte, dacă genunchiul ei s-a recuperat așa cum trebuie.

La drept vorbind, n-am avut o noapte tocmai bună, dar când am adormit a fost un somn revigorant, numai că ziua a fost destul proastă, cu o senzație de extremă slăbiciune și am o amețeață oribilă, ochii foarte neplăcut împăienjeniți. Cu toate acestea, mi-e tare dor să fiu afară, printre florile mele, în locurile pe care le iubesc. Tocmai am primit o scrisoare lungă de la Mignon. Vineri o să mă văd cu doctorii mei. O să vină și Fritsch.

¹ Wilhelm von Pochhammer (1892-1982) diplomat german, consilier de legație la București (1934 -1938) ulterior la Santiago de Chile și Buenos Aires. După război a stat doi ani în prizoneriat britanic. În anii 1953-1957 a fost consul general la Bombay.

² De fapt, în 1937, Elisabeta (născută în 1894) împlinise 43 de ani.

Miercuri, 13 octombrie 1937, Tenha Juvah

O noapte destul de bună, m-am trezit mai mult sau mai puțin revigorată. Ziua a fost urâtă, rece și ploioasă, soarele nu s-a arătat. M-am simțit totuși mai puțin slăbită, dar încă mă târăsc cu greu și, cu toate că m-am hotărât să nu mă îngrijorez, nu pot să nu mă gândesc la ce vor vrea doctorii de la mine.

Acest regres a fost într-adevăr foarte deprimant. Îmi lipsește Zwiedy când nu este aici, m-am obișnuit atât de mult să discut cu el toate chestiunile. Sunt ridicol de neajutorată când nu este aici. Ileana arată foarte bine, schimbarea i-a priit. I-am dat câteva rochii, așa ca să o încurajez să fie mai mult preocupată de înfățișarea ei.

Îmi place camera mea mare.

Joi, 14 octombrie 1937, Tenha Juvah

S-a arătat soarele, cerul este senin, marea excesiv de agitată, este rece – în fond e o zi frumoasă de toamnă. Zwiedy a venit împreună cu Mamulea și Fritsch, cam pe la ora două. Doctorul care trebuia să facă analiza sângelui nu a venit. Așa că a fost doar Fritsch, care m-a auscultat astăzi pe toate părțile. Nu sunt încă sigură de ceea ce vor găsi până la urmă. Starea mea generală este influențată de colibacili. M-am săturat de toate aceste denumiri medicale și explicații. Oricum, foarte bine nu mă simt, așa că pentru iarna asta va trebui să fac anumite planuri ca să mă duc unde ar fi bine pentru mine. Deocamdată nu prea îmi pasă. Sunt gata să le urmez sfaturile, chiar dacă mă vor trimite într-un loc cu zăpadă și nu spre sud, printre flori, așa cum mi-ar plăcea mie mai mult.

Zizi Cantacuzino¹, prietenul din prima noastră tinerețe, acum general și unul dintre liderii Gărzii de Fier, tocmai a murit de cancer. Întotdeauna a fost el un pic cam nebun, chiar când era sublocotenent, și a devenit și mai nebun pe măsură ce a înaintat în vârstă. Dar era tare amuzant!

¹ Cantacuzino, Gheorghe, „Zizi” sau „Grănicerul” (1869-1937) – fiul inginerului Cantacuzino, intim al familiei princiare, din 1898 profesor de gimnastică și călărie al micul principe Carol, celebru pentru legătura sa amoroasă cu principesa Maria, apoi pentru vitejia arătată în timpul Războiului de întregire, general, în ultimii ani ai vieții președinte de onoare al mișcării legionare. Despre două peripeții din tinerețea sa „care se puteau povesti”, vezi Nichifor Crainic, *Zile albe, zile negre. Memorii*, ediție îngrijită de Nedic Lemnaru, Casa Editorială Gândirea, București, 1991, pp. 261-264.

și injecții, dar în același timp înțelege cât de greu ar fi pentru mine să mă lepăd de doctori, mai ales că încrederea mea în știința ei nu este suficient de puternică pentru a accepta o cură bazată în întregime doar pe credință. Este o persoană minunată Ileana mea și a fost o mare durere să ne despărțim probabil până în octombrie.

După-amiază au venit trei români să mă vadă: un general de aviație, gras, urât și cârlionțat, care a venit în calitate oficială ca să se intereseze despre aviația germană și care a fost și în Anglia pentru aceeași misiune, un foarte tânăr atașat de legație și un student de la *German Technische Hochschule*.

Din fericire, arătam drăguț. Toți erau sincer emoționați să mă vadă și mi-au adus flori frumoase.

După arșița mare de ieri, azi a fost răcoare și a plouat.

Am primit o scrisoare de la Mignon de la Bled; a plecat spre Anglia; băieții ei sunt în carantină fiindcă școlile au fost închise din cauza cazurilor de oreion. Îi duce în iubita lor casă.

Luni, 11 iulie 1938, Weisser Hirsch

Valentine a venit de la Marienbad ca să mă vadă. A sosit azi-noapte, va rămâne toată ziua de azi și va pleca mâine dimineață. O să doarmă în camera mea de rezervă, care a fost foarte utilă pentru diferiții mei oaspeți, dar s-a cam resimțit în finanțele mele.

Îmi place Valentine, este o ființă onestă, deși cam moale și plină de autoindulgență. Trebuia să fi slăbit la Marienbad, dar este încă imens de grasă. Am luat-o ca să-mi povestească despre *dulcea Țară*¹ cât de mult poate ea. Este întotdeauna foarte deschisă și lipsită de teamă în a se exprima. Nu este deșteaptă, dar este perspicace și nu este deloc mărginită.

Pentru prima dată astăzi am avut temperatura normală, atât dimineața cât și seara.

[*Ultima însemnare a Reginei Maria.*]

¹ În limba română în original.